

Fédération Internationale des Véhicules Anciens

TORINSKA POVELJA

Usvojena od strane Generalne skupštine Medjunarodne federacije za istorijska vozila (FIVA)

Minhen, 27 oktobar 2012

UVOD

Medjunarodna federacija za istorijska vozila (FIVA) je svetska federacija klubova istorijskih vozila. Federacija podržava i ohrabruje odgovornu upotrebu istorijskih vozila, kao važan deo našeg tehničkog i kulturnog nasledja. Istorijska vozila su važna zbog njihove uloge kao sredstva transporta, svedočanstva o njihovom istorijskom poreklu, stanju tehnike u njihovo vreme, i na kraju, ali ne manje značajno, zbog njihovog društvenog uticaja.

Odredbe Povelje odnose se na mehanički pokretana drumska i ostala vozila koja se kreću kopnom, osim šinskih vozila. Vozilo se smatra istorijskim kada odgovara odredbama Povelje i odgovarajućim definicijama FIVA-e. Odredbe Povelje mogu takodje da se odnose i na zgrade i predmete povezane sa istorijskim vozilima i periodom kada su korišćena, kao što su fabrike, stanice za snabdevanje gorivom, putevi i trkačke staze.

Tokom dugog niza godina vlasnici, kolekcionari i restauratori istorijskih vozila su bili uspešni u spasavanju, očuvanju i održavanju istorijskih vozila u voznom stanju. FIVA usvaja ovu Povelju u cilju obezbeđivanja smernica za donošenje odluka i postupanje u odnosu na istorijska vozila. Torinska povelja objedinjuje vodeće principe za upotrebu, održavanje, očuvanje, restauraciju i popravku istorijskih vozila.

Ova Povelja je inspirisana i zasnovana na poveljama UNESCO, i to: Venecijanskoj povelji (1964), Barcelonskoj povelji (2003, istorijski brodovi) i Povelji iz Rige (2005, šinska vozila).

POVELJA

Član 1. Cilj

Cilj ove Povelje je da se sačuva i zaštiti istorija vozila, uključujući tehničke elemente, izgled, funkciju, dokumentovanu istoriju, kao i mnogobroje i različite odnose sa društvom i društvenim okruženjem.

U cilju razumevanja, uvažavanja i omogućavanja očuvanja i upotrebe istorijskih vozila, uključujući i upotrebu na javnim putevima, važno je koristiti se postojećim metodama istraživanja, naučnim, istorijskim i tehničkim znanjem, pri tome uključujući organizacije i institucije koje deluju u toj oblasti.

Član 2. Budućnost

Očuvanje, restauracija i druge slične aktivnosti imaju za cilj da se vozila sačuvaju kao predmeti tehnike, ali istovremeno, i kao svedoci istorije i kulture transporta. Od izuzetne je važnosti preneti na buduće generacije znanja o korišćenim metodama, materijalima i radnim procesima. Naš cilj je takodje da sačuvamo posebna znanja, stručnost i veštine povezane sa proizvodnjom i upotrebom takvih vozila.

Član 3. Briga

Stalna i održiva briga je od sušinske važnosti za opstanak istorijskih vozila. Odgovorna upotreba istorijskih vozila, uključujući i upotrebu na javnim putevima, važna je za njihovo očuvanje. To je jedini način da se u potpunosti razumeju i prenesu na buduće generacije tradicionalna znanja upravljanja i održavanja ovih vozila.

Član 4. Pozicija

Za očuvanje istorijskih vozila korisno je da ona budu vidjena kao deo javnog života i shvaćena kao doprinos našem kulturnom nasleđu.

Važno je i poželjno da se upotrebljavaju. Međutim, u cilju upotrebe, istorijska vozila ne bi trebalo da se modifikuju više nego što je to neophodno potrebno. Neizbežne izmene ne bi trebalo da remete istorijsku supstancu. U principu, ne bi trebalo da se menjaju tehnički elementi i spoljni izgled iz perioda.

Član 5. Procesi

Očuvanje istorijskih vozila može da zahteva intervencije ili resaturacije različitog stepena.

Očuvanje je briga i sprečavanje propadanja ili nastanka štete kojima se obezbeđuje očuvanje postojećeg stanja, posebnih osobina, kao i svojstva spomenika koje istorijsko vozilo ili predmet ima.

Konzervacija obuhvata sve aktivnosti preduzete sa ciljem da se obezbedi i stabilizuje stanje vozila ili predmeta, koje ne menjaju istorijsku supstancu, delove i materijale. Konzervacija ne sme ni na koji način da dovede u opasnost istorijsku, materijalnu ili dokumentarnu vrednost predmeta. Ona služi isključivo da spreči, ili bar uspori, process propadanja. Obično, ovakve mere nisu spolja vidljive.

Restauracija je proces zamene nedostajućih delova ili sklopova sa ciljem da se predstavi ranije stanje vozila, koji ide korak dalje od konzervacije. Restaurirani delovi treba da se diskretno uklapaju sa postojećim originalnim delovima, ali ostaju vidljivi u slučaju detaljnog pregleda.

Ovo se razlikuje od popravke, koja se odnosi na izmenu, popravku ili zamenu postojećih ili nedostajućih delova. Popravka ima za cilj postizanje pune ispravnosti vozila i ne mora da uzima u obzir autentičnu supstancu konkretnog vozila.

Očuvanje, konzervacija i popravka su specijalizovani procesi koji imaju za cilj da sačuvaju i pokažu tehničku, estetsku, funkcionalnu, društvenu i istorijsku vrednost vozila. Ovi procesi treba da imaju za cilj razumevanje i uvažavanje originalnog dizajna i istorijskih okolnosti vezanih za konkretno vozilo. Oni treba da budu zasnovani na poštovanju određenih istorijskih okolnosti i informacija iz autentičnih dokumenata.

Član 6. Istorija

Bilo kakve promene i modifikacije na vozilu koje su nastale tokom perioda eksploatacije i koje menjaju stanje u odnosu na originalno stanje u kojem je vozilo isporučeno, svedočanstvo su istorije vozila, i treba da budu sačuvane. Sledstveno tome, nije potrebno restaurirati istorijsko vozilo da bi se izgled prilagodio izgledu i tehničkim karakteristikama koji odgovaraju datumu proizvodnje.

Restauraciju koja ima za cilj povraćaj vozila u stanje iz određenog perioda treba sprovoditi samo na osnovu pažljivog istraživanja istorijskih podataka ili detaljnog plana.

Delovi i materijali korišćeni da zamene originalne delove u procesu restauracije treba da budu obeleženi jednostavnim i trajnim oznakama, da bi ih bilo moguće razlikovati od originalnih delova. FIVA preporučuje sistem za obeležavanje zamenjenih delova u prilogu (videti Prilog).

Član 7. Tačnost

Prilikom restauracije istorijskih vozila treba da se prevashodno koriste istorijski korektni materijali i tehnike rada, osim u slučajevima kada takvi materijali i tehnike ne mogu da budu upotrebljeni zbog razloga bezbednosti, zbog toga što ih više nije moguće pribaviti ili zbog zakonskih zabrana. Posebno, tradicionalni materijali mogu da budu nepodobni u slučaju očuvanja istorijske supstance. Kao i u drugim slučajevima restauracije, savremeni materijali i tehnike mogu i ovde da se koriste, pod uslovom da se pokaže, putem eksperimenta ili u praksi, da su odgovarajući i trajni.

Član 8. Izgled

Svaka nužna modifikacija vozila po isteku njegovog uobičajenog roka upotrebe treba da bude diskretno uklopljena i da poštuje originalnu strukturu i izgled. Modifikacije treba da budu takve da je moguć povraćaj u prethodno stanje. Preporučuje se da se uklonjeni važni originalni delovi sačuvaju uz vozilo, za buduću upotrebu i kao dokaz o njegovom originalnom izgledu i izradi.

Član 9. Planiranje

Svi radovi koji se preduzimaju na istorijskom vozilu treba da budu sistematično planirani i dokumentovani na odgovarajući način. Dokumenti o ovome treba se čuvaju uz vozilo.

Član 10. Arhive

Lica, institucije i organizacije uključene u aktivnosti vezane za očuvanje, konzervaciju, restauraciju, popravku i upotrebu istorijskih vozila treba da preduzmu odgovarajuće mere u cilju zaštite svojih podataka i arhiva.

Član 11. Status

Institucije uključene u aktivnosti vezane za očuvanje i prenos znanja ili posebnih veština potrebnih za očuvanje i upotrebu istorijskih vozila, treba da zahtevaju od međunarodnih, kao i od nacionalnih, državnih, organa, da im se prizna status institucije kulturnog nasledja.

O arhivama koje sadrže dokumente, crteže, fotografije ili druge medije, kao i predmete u vezi sa istorijskim vozilima, treba da se vodi briga kao o delu kulturnog nasledja.

Radna grupa za pripremu Torinske povelje/Komisja za kulturu FIVA-e: Thomas Kohler, Gundula Tutt, Rainer Hindrischedt, Mario De Rosa, Alfieri Maserati, Stefan Musfeld i Mark Gessler

Prilog

Preporučeni sistem označavanja:

Sistem koristi sledeća slova kao stalne oznake:

NB (newly built) – koliko je to moguće tačna kopija, u smislu oblika, materijala i izrade, reprodukovana direktno prema dokumentovanom originalu;

FR (free reconstruction) – rekonstrukcija bez korišćenja istorijskog modela u smislu oblika, materijala ili tehnike rada. Međutim, deo ispunjava tehničku funkciju ranije korišćenog originalnog dela;

CS (conservational stabilization) – naknadno strukturno pojačanje dodato da stabilizuje istorijsku supstancu.

Preporučujemo da se uz dvoslovnju oznaku naznači i godina restauracije/izrade zamenjenog dela.